Minister
Infrastruktury

Znak pisma: DGWiŻŚ-6.055.3.2024.KG

Warszawa, 28 czerwca 2024

Pani
Magdalena Biejat
Wicemarszałek Senatu

Szanowna Pani Marszałek,

w odpowiedzi na pismo Marszałka Senatu z dnia 15 maja br. przekazującego wspólne oświadczenia złożone przez senatorów Joannę Sekułę i Jolantę Hibner podczas 11. posiedzenia Senatu RP w dniu 9 maja 2024 r., przedstawiam następujące stanowisko w zakresie dotyczącym Ministra Infrastruktury.

Zapobieganiem zdarzeniom kryzysowym dotyczącym sytuacji na rzece Odrze w ramach administracji rządowej zajmuje się m. in. Międzyresortowy Zespół do spraw Przeciwdziałania Sytuacjom Kryzysowym i Zagrożeniom Środowiskom na Rzece Odrze, powołany Zarządzeniem nr 256 Prezesa Rady Ministrów z dnia 5 lipca 2023 r. w skład którego wchodzi: Ministerstwo Klimatu i Środowiska (koordynator), Ministerstwo Infrastruktury, Ministerstwo Przemysłu, Ministerstwo Aktywów Państwowych, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Pozostałymi członkami Zespołu są przedstawiciele: Głównego Konserwatora Przyrody, Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego, Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie (PGW WP), Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowego Instytutu Badawczego (IMGW-PIB).

Do najważniejszych zadań tego Zespołu należy:

1) bieżące monitorowanie i analiza sytuacji panującej na rzece Odrze na podstawie analizy danych i wyników badań zebranych i opracowanych przez członków Zespołu wynikających z ich właściwości;
2) wypracowywanie propozycji działań, rekomendacji oraz rozwiązań, w tym prawnoorganizacyjnych oraz technicznych, mających na celu przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym i zagrożeniom środowiskowym na rzece Odrze oraz reagowanie na nie;
3) proponowanie podjęcia współpracy z organami administracji rządowej i samorządowej, instytucjami badawczymi i organizacjami pozarządowymi w celu wsparcia realizacji zadań Zespołu.

Infolinia: +48 22 630 10 00
kancelaria@mi.gov.pl
www.gov.pl/web/infrastruktura

Ministerstwo Infrastruktury
ul. Chałubińskiego 4/6
00-928 Warszawa

Ponadto pracują Zespoły Zarządzania Kryzysowego w MKIŚ i MI, które również podejmują szereg czynności zmierzających do wyeliminowania zagrożeń związanych z rozwojem „złotej algi" na rzece Odrze.

We wszystkich ww. Zespołach czynny udział biorą przedstawiciele MI oraz jednostek podległych ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wodnej tj. PGW WP oraz IMGW-PIB. Od lipca 2022 r. mamy do czynienia ze zdarzeniem kryzysowym na Odrze. Spośród wielu czynników, które mogły się przyczynić do jego wystąpienia należy wymienić:

1) długotrwały bardzo niski stan wody, który zwiększył wrażliwość rzeki na dopływające do niej zanieczyszczania; sygnalizowane przez naukowców ocieplenie klimatu powoduje, że rośnie prawdopodobieństwo wystąpienia podobnych ekstremów suchych epizodów w przyszłości;
2) zrzuty oczyszczonych ścieków zawierające związki biogenne, zwłaszcza azot i fosfor, które są niezbędne dla wzrostu fitoplanktonu i znacznie przyspieszają ten proces;
3) występujące od lat zrzuty ścieków przemysłowych, zawierających chlorki i siarczki, które zmieniając wartości przewodności w wodach Odry, w sytuacji niskich stanów wód i zarazem stałych dostaw oczyszczonych ścieków zawierających związki biogenne, mogły być przyczyną namnożenia tzw. złotych alg (wiciowców z gatunku Prymnesium parvum lub pokrewnego), wytwarzających toksyny zabójcze dla ryb i innej fauny oddychającej skrzelami;
4) wzrost temperatury oraz silne nasłonecznienie, które przyspieszają tempo procesów biologicznych, w tym namnażanie glonów.

Wszystkie ww. procesy zostały w toku prowadzonych prac wskazane jako te, które w zasadniczy sposób wpływają na sposób funkcjonowania organizmów zasiedlających rzekę, prowadząc do zmiany chwilowych warunków fizycznych w okresie ich trwania, a w dłuższej perspektywie czasu mogą prowadzić do zmiany struktury biologicznej ekosystemu oraz zaburzenia wielu procesów biologicznych zachodzących na wszystkich poziomach organizacji ekosystemu, w tym procesu samooczyszczania rzeki.

Działania, które należy podejmować muszą koncentrować się na minimalizowaniu presji wskazanych powyżej i powinny być projektowane przez pryzmat możliwości adaptacji rzeki do zmiany klimatu oraz możliwych rozwiązań technicznych i technologicznych minimalizujących zagrożenia wieloczynnikowe wynikające z działalności człowieka. Podejmowane działania mogą mieć charakter natychmiastowy oraz rozłożony w czasie z nastawieniem na osiągnięcie długofalowych rezultatów.

Działania podjęte i kontynuowane przez PGW Wody Polskie:

1. Udrożnienie kanałów informacyjnych i wzrost świadomości podmiotów korzystających ze środowiska. W ramach współpracy między resortami PGW Wody Polskie opracowuje Raport sytuacyjny na temat stanu ilościowego i jakościowego rzeki Odry, który przekazuje ww. instytucjom oraz podmiotom posiadającym pozwolenia na odprowadzanie wód do rzeki Odry. W przedmiotowym raporcie znajdują się także informacje o stopniach zagrożenia określonych przez GIOŚ. Sytuacja dotycząca stopni zagrożenia zmienia się

dynamicznie. Wynika to z przyjętej metodyki, która jest ukierunkowana na odpowiednie uaktywnianie służb odpowiedzialnych za przeciwdziałanie kryzysom.

2. Cykliczne spotkania Grupy roboczej ds. rekomendowania ograniczenia zrzutów, powołanej poleceniem z dnia 7 sierpnia 2023 r. wydanym na posiedzeniu Międzyresortowego Zespołu ds. Przeciwdziałania Sytuacjom i Zagrożeniom Środowiskowym na rzece Odrze, w skład której wchodzą przedstawiciele: IMGW, GIOŚ, GDOŚ, MP (wcześniej MAP) oraz PGW Wody Polskie.
3. W ramach współpracy PGW WP z MI doprecyzowanie takich pojęć jak: „zakład odprowadzający ścieki o zwiększonym zasoleniu", „system retencyjno-dozujący", „system oczyszczania lub podczyszczania ścieków zasolonych", a także działania niezbędne do przygotowania inwestycji w zakresie systemu retencyjno-dozującego oraz innych inwestycji mających na celu zwiększenie zdolności retencyjnych, a także zmiany przepisów karnych zwiększające wysokość mandatów.
4. Przeglądy udzielnych pozwoleń wodnoprawnych: w zakresie realizacji art. 22 ustawy z dnia 13 lipca 2023 r. o rewitalizacji rzeki Odry, którym nałożono na PGW Wody Polskie obowiązek dokonania, w terminie 18 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, przeglądu pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie ścieków do wód na obszarze zlewni rzeki Odry, organy PGW Wody Polskie działające na obszarze zlewni rzeki Odry wytypowały do dodatkowego przeglądu 824 pozwolenia wodnoprawne. Z informacji udzielonej przez PGW WP wynika, że na dzień 3 czerwca 2024 r. zakończono 391 przeglądów pozwoleń wodnoprawnych; w toku jest 190 przeglądów. Do wykonania pozostało 243 przeglądy pozwoleń wodnoprawnych. W ramach dokonanych przeglądów wszczęto jedno postępowanie w sprawie cofnięcia pozwolenia wodnoprawnego i jedno pozwolenie cofnięto. W pozostałych przypadkach organy nie stwierdziły naruszeń warunków ustalonych w pozwoleniach wodnoprawnych.
5. Kontrole gospodarowania wodami, kontrole interwencyjne oraz kontrole urządzeń wodnych – zamykanie urządzeń wodnych funkcjonujących lub zbudowanych bez pozwolenia wodnoprawnego. W wyniku prowadzonych działań kontrolnych, od 1 lipca 2022 r. do 23 maja 2024 r. zostało wszczętych 292 postępowania w sprawie cofnięcia lub ograniczenia pozwolenia wodnoprawnego, z czego zakończonych cofnięciem pozwolenia wodnoprawnego zostało 106, natomiast pozwolenie ograniczono w 10 przypadkach. W obszarze działania nadodrzańskich Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej PGW Wody Polskie dokonano zamknięcia 438 urządzeń wodnych, tzw. wylotów.
6. Wprowadzenie obowiązku dla zakładów wprowadzających ścieki do wód lub ziemi (z uwzględnieniem wprowadzania ścieków z przelewów burzowych kanalizacji ogólnospławnej) wystąpienia z wnioskiem o zmianę pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie ścieków do wód lub ziemi przez uzupełnienie ich warunków w zakresie wprowadzania ścieków z przelewów burzowych kanalizacji ogólnospławnej do 1 lipca 2024 r.

7. Prowadzenie wraz z jednostkami naukowymi projektów eksperymentów naukowych przygotowywanych w celu eliminacji złotej agi. Wspomniany przez Panie Senator środek glonobójczy również ma zostać przetestowany. Zaprojektowaniem i przeprowadzeniem tego doświadczenia zajmuje się IMiGW. PGW Wody Polskie w dniu 29 maja 2024 r. wyraziło zgodę na przeprowadzenie przedmiotowego eksperymentu w śluzie Sławęcice.

Należy zaznaczyć, że zmiany wynikające z reformy gospodarki wodnej, przeprowadzonej ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2023 r. poz. 1478, ze zm.) miały na celu poprawę sposobu całościowego wdrożenia Ramowej Dyrektywy Wodnej (Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej; Dz. Urz. WE L 327 z 22.12.2000), w tym zwłaszcza w zakresie spójnego zarządzania zlewniowego, oceny wpływu planowanych inwestycji na cele środowiskowe oraz zwrotu kosztów usług wodnych. Ww. dyrektywa w całości traktuje o zrównoważonym korzystaniu z wód przez społeczeństwo z poszanowaniem tych wód i zachowaniem ich dla przyszłych pokoleń. Właśnie ze względów społecznych gospodarowanie wodami powinno skupiać się nie tylko na walorach środowiskowych i przyrodniczych, ale – co jest bardzo istotne ze względu na coraz dłuższe i dotkliwsze okresy suszy – również na aspektach ilościowych i retencjonowaniu niezbędnych do życia zasobów. Wszystkie te funkcje są elementami zrównoważonego gospodarowania wodami, o którym mowa w ustawie – Prawo wodne, regulującej gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, w szczególności w zakresie kształtowania i ochrony zasobów wodnych, korzystania z wód oraz zarządzania zasobami wodnymi.

Z poważaniem,

Z upoważnienia Ministra Infrastruktury

Dokument podpisany elektronicznie przez:

Przemysław Koperski

Podsekretarz Stanu